

*„A magyar nyelv tanítására
különös gond fordítandó.”
/KAZINCZY/*

FELADATLAP
az
„ÉDES ANYANYELVÜNK”
nyelvhasználati verseny országos döntőjére

Sátoraljaújhely
2020

1. Állapítsa meg, milyen szófajúak a példamondat aláhúzott szavai!

„Aki nem olvas, az gondolkodni sem tud; olvasni kell, sokkal többet, mint amennyit olvasunk.”
/Korzenszky Richárd/

a) aki:

b) gondolkodni:

c) mint:

d) olvasunk:

2. Minél pontosabban nevezze meg az aláhúzott toldalékok fajtáját!

„Hatvan évvel ezelőtt, 1960. április 6-án megszövegezve, aláírya elkészült kulturális életünk egyik jeles dokumentuma, a Kazinczy-alapítvány alapító okirata.”

a) -án:

b) -va:

c) -t:

d) -ünk:

3. Az alábbi meghatározások mindegyikének megoldása egy-egy *-izmus* végű szó. Melyek ezek?

a) cselekvő hazaszeretet =

b) értelmetlen, kíméletlen pusztítás, rombolás =

c) emberközpontú gondolkodás, eszmeáramlat =

d) a felvilágosult abszolutizmusnak II. József képviselte államrendszere, politikája =

4. Az alábbi mondatokban közölteket fejezze ki egy-egy olyan szólással, amelyben szerepel a *kutya* szó! Nemcsak szótövi alakú, toldalékolt formájú is lehet a *kutya* főnév!

a) teljesen egészséges =

b) mindenképpen meg kell tennie =

c) nem becsüli, figyelemre sem méltatja =

d) nagyon rossz a közérzete =

5. Történik Budapest egyik lakótelepén, vasárnapról hétfőre virradóra, hajnali három órakor. Egy fiatalember érkezik haza a diszkóból, folytatná a mulatozást, heavy metal zenét hallgat, bömböltetve a magnóját. A szomszédok a falon átkopognak, majd az ajtónál csengetnek – a helyzet változatlan, ezért kihívják a rendőrséget. Az ő zörgetésüknek, csengetésüknek sincs eredménye, betörik az ajtót. A fiatalember felháborodva közli velük: ez az ő lakása, ott azt csinál, amit akar, a rendőrök nem korlátozhatják a szabadságában.

Valóban ez a szabadság? Röviden értékelje a fenti megtörtént esetet a magatartás-, érintkezéskultúra szempontjából! Írjon két lényegi megállapítást a jelenet „főszereplőjének” viselkedéséről, szemléletéről!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. A *csatorna* szó mondatba foglalásával – vagy a jelentések körülírásával – adja meg négy különböző jelentését a szónak!

a)

b)

c)

d)

7. Minden szóhoz három meghatározást kapcsoltunk. Karikázza be a helyesnek vélt állítás jelét!

a) *ciszterna*

1 vízgyűjtő gödör

2 népi hangszer

X a fényképezőgép őse

b) *szábor*

1 indiai ruhadarab

2 horvát országgyűlés neve

X vörös borszőlő

c) *talmi*

1 bírák palástja

2 tetszetős, de nem valódi

X magas ember

d) *bigott*

1 bélyeg állatok megjelölésére

2 fafűvös hangszer

X vakbuzgóan vallásos

8. Minél pontosabban határozza meg a *bizalom* szó jelentését! Saját életéből írjon két személyes példát, amelyekben érvényesült a *bizalom*!

bizalom:

példák:

a)

.....

.....

.....

b)

.....

.....

.....

9. Értelmezze az alábbi közmondásokat, vagy írjon egy tartalmának megfelelő másik közmondást!

a) Tucatban a 13.

.....

b) Úgy dolgozik, mint a tűz.

.....

c) Sajtárból dézsába lép.

.....

d) Reggeli órának arany a szájában.

.....

10. Az alábbi szavaknak egy-egy ellentétes jelentésű párját keressük.

Például: kecses ↔ *esetlen*; leolt ↔ *felkapcsol*

a) kaotikus ↔ _____

b) fennhéjázó ↔ _____

c) stagnál ↔ _____

d) laikus ↔ _____

11. Melyik nyelvi rétegbe sorolná az alábbi mondatok aláhúzott szavait?

a) Menjél be a kertbe, és szedjél csilánt az állatnak!

b) A center egy égi horoggal eldöntötte a mérkőzést.

c) A 0 pontba helyezzük a részecske P impulzusvektorának kezdőpontját.

d) Az unokám tejbepapit kért vacsorára.

12. Jelölje a *Beszélni nehéz!* – ma *Szóról - szóval* – című rádióműsor megfejtéseiben alkalmazott módon a példamondatot!

Kétszázötven éve halt meg Bod Péter, akit Orbán Balázs „Erdély nagyérdemű Kazinczyjának” nevezett. A nagyenyedi kollégiumban tanult, később könyvtárosként és segédtanárként dolgozott.

13. Pótolja a hiányzó írásjeleket – s ahol szükséges, a nagybetűket – a következő tagolatlan szövegben!

megadatott neked a beszéd képessége adomány ez mellyel jól kell sáfárkodnod a nyelvhasználat cselekedet felelősséggel jár légy türelmes és szerény figyelmes és együttérző kedves és segítőkész miként a tetteidben úgy a nyelvedben is kimeríthetetlen gazdagságú a nyelv s minél jobban ismered minél többet merítesz belőle annál sikeresebb leszel életed minden területén annál hasznosabb tagja leszel nemzetednek annak a társadalomnak és közösségnek amelyben élsz

/Nyiri Péter/

14. Egy rokon értelmű szóval határozza meg a következő szavak jelentését!

a) silbakol = _____

b) maródi = _____

c) grádics = _____

d) elkámpicsorodik = _____

15. Elemezze a tanult módon a tagmondatok fajtája és viszonya szerint az alábbi példamondatokat!

a) „A kimondott szóval megszólítok, tehát a másik embernek tudomására hozom, hogy közöm van hozzá, hogy közünk van egymáshoz.”
/Korzenszky Richárd/

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) „Temetőinkben több nemzedékre visszamenőleg nyugszanak őseink, és ez a föld a mi lelkünkben magyar föld marad, amíg leszünk néhányan, akik magyarokként akarunk itt élni.”
/Deáky András/

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16. Az ismert jelöléseket használva elemezze mondatrészek szerint a példamondatot! Készítse el az ágrajzát is!

Az igazságtalan ítélet miatt Batthyány Lajos búcsúlevelének megírása után a cellájában egy életlen törrel megpróbált öngyilkosságot elkövetni.

17. Fejezze ki *bűn*- előtaggal kezdődő összetétellel az alábbi meghatározásokat!

a) Az a személy, akire valamely bűn felelősségét és következményét áthárítják, ha az igazi bűnöst nem ismerik. = _____

b) Olyan tárgy, amelyből a bűncselekményre vagy annak tettesére következtetni lehet.
= _____

c) Az elkövetett bűn, vétség miatt érzett lelkiismeret-furdalás. = _____

d) Segítség nyújtása valamely büntett vagy vétség tettesének, avégből, hogy a tettes a büntetést elkerülje. = _____

18. Húzza alá az alábbi mondatokban hibásan használt szót, kifejezést! Írja le az odaillő, helyes formát!

a) Mikor kinyitjuk a szülői ház kilincsét, mindjárt otthon érezzük magunkat.

Helyesen:

b) A két zsűri szuvenir joga, hogy eldöntse, melyik versenyző jusson tovább.

Helyesen:

c) Ez a fiú alaposan átjárt az eszünkön.

Helyesen:

d) Waltner Róbertnél elpattant a cérna.

Helyesen:

e) A meghallgatások kettő óra magasságában kezdődnek.

Helyesen:

f) Csapatunkra a nyitott sisakos harcmodor jellemző.

Helyesen:

